

Základní škola Jihlava, Havlíčkova 71 58601	
Minimální preventivní program - školní preventivní strategie	
Č.j.:	Ha-137/19
Vypracoval:	Mgr. Iva Doláková, metodik prevence
Spisový znak:	106
Skartační znak:	A 5 (po ukončení platnosti)
Schválil:	Mgr. Radim Foit, ředitel školy
Pedagogická rada projednala dne:	20.9.2019
Školská rada projednala dne:	2.10.2019

Obsah

- Úvod
- Řízení a realizace preventivních aktivit
- Vzdělávání
- Primární prevence v rámci výuky
- Primární prevence ve spolupráci s externími subjekty
- Volnočasové aktivity v rámci školy
- Aktivity pro rodiče a veřejnost
- Školní program proti šikanování
  - Projevy šikany a varovné signály
  - Krizový plán vyšetřování nižšího stadia šikany
  - Krizový plán pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně
  - Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků
  - Krizový plán v případě agresivního chování žáka
  - Postup při řešení kyberšikany
- Školní program proti zneužívání návykových látek
  - Varovné signály. Co dělat.
  - Postup při řešení výskytu návykových látek a jejich užívání ve škole
- Školní program proti vandalismu a krádežím
- Školní program proti záškoláctví
- Kontakty
- Doporučené odkazy

Úvod

Minimální preventivní program vychází z pokynů MŠMT.

Ten primární prevence rizikového chování u žáků prioritně zaměřuje na předcházení rozvoje těchto rizik:

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- b) záškoláctví
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus (závislost na virtuálních drogách – počítač, televize, mobil), gambling (závislost na hraní hazardních her)
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) spektrum poruch příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie)
- f) negativní působení sekt
- g) sexuální rizikové chování

Cílem tohoto programu je vychovávat ve spolupráci s rodiči takového žáka, který je schopen se orientovat v této problematice (s ohledem na svůj věk), rozhodovat se, ptát se, bude si vážit svého zdraví i zdraví lidí ve svém okolí a bude uvědoměle využívat svůj volný čas.

Hlavním úkolem preventivní strategie na naší škole je osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu a prevence a rozvoj dovedností, které vedou u dětí ke zvládnutí zátěžových situací a k odmítání všech druhů sebedestructivního jednání, projevu agresivity a porušování zákona.

Řízení a realizace preventivních aktivit

Za realizaci zodpovídá školní metodik prevence a jednotliví třídní učitelé.

O průběhu preventivního programu informuje metodik prevence vedení školy a spolu s ním vyhodnocuje aktuální situaci ve škole.

Vzdělávání

Hlavní podíl na rozvíjení znalostí a dovedností souvisejících s prevencí spočívá v samostudiu všech učitelů naší školy. Vzdělávání bude závislé na aktuální nabídce. Řadu aktuálních publikací z této oblasti poskytne i metodik prevence, který se účastní pravidelných setkání metodiků prevence v PPP nebo v CPP Vrakbar a průběžně se seznamuje s aktuální problematikou v oblasti prevence rizikového chování mládeže.

Primární prevence v rámci výuky

Primární prevence spočívá **především na práci třídních učitelů s daným třídním kolektivem**. Usilujeme o vytváření celkového **pozitivního sociálního klimatu na naší škole**. Je pro nás důležité včas diagnostikovat riziko vzniku soc. patologických jevů. K tomu má sloužit anonymní **schránka důvěry** v 1. patře školy vedle sborovny nebo její elektronická obdoba s celostátní působností, která je pod názvem „**Nenech to být**“ přístupná i z webových stránek naší školy. Hlavně se však snažíme o **vybudování vzájemné důvěry mezi žáky a učiteli**.

Při řešení rizikového chování dochází ke spolupráci třídního učitele, metodika prevence, výchovného poradce, vedení školy, zákonných zástupců a v případě potřeby specializovaných odborníků na základě předem stanovených postupů (viz. níže).

S jednotlivými tématy z oblasti prevence se děti setkávají i při výuce.

Na 1. stupni především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Kromě toho zde každoročně probíhá projektový den s preventivním programem podpory zdraví a zdravého životního stylu: „Normální je nekouřit“. Tento program by měl přispět k formování pozitivního postoje ke zdravému způsobu života – zdravá výživa, pohyb, duševní pohoda, k formování odpovědného přístupu ke svému zdraví (vědět, co je zdravé či nezdravé v každodenním životě), ke snížení počtu dětí vystavených pasivnímu kouření a k získání poznatků a dovedností, jak si chránit své zdraví.

Práce **na 2. stupni** je náročná na koordinaci. Je důležité probrat pokud možno všechna témata, ale nemělo by docházet k přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence pracujeme především ve výchově ke zdraví, občanské výchově, ale přirozeně se prolíná s výukou i v ostatních vyučovacích předmětech.

Pro **účinnou prevenci** je podstatné, aby žáci nezískávali pouze strohé informace. Učitelé se snaží o to, aby si žáci na věc utvořili vlastní názor (např. prožitkovou formou výuky) a přijali možné důsledky svého rozhodnutí. Zaměřují se na posílení jejich sebedůvěry, komunikačních dovedností, tolerance, sebepoznání, sebeocení a přijetí odpovědnosti za své chování. Důležitý zřetel je brán na rozvíjení dobrých vztahů v kolektivech jednotlivých tříd, na vzájemnou komunikaci, spolupráci a respektování se. Součástí efektivní prevence je rozvíjení zdravého sebevědomí žáků a asertivního chování, které bere ohledy na práva ostatních.

Důraz je také kladen na **osobní bezpečí**. Mimo jiné platí zákaz vpouštění cizích osob do objektu školy. Již mladší děti jsou obeznámeny s tím, jak se chránit před obtěžováním cizí osobou, před šikanou a kyberšikanou.

Žáci bývají pravidelně poučováni o **chování při mimořádných událostech** (např. požáru, povodních, haváriích). Různou formou se rovněž snažíme přispět k **minimalizaci úrazů**. Samozřejmostí jsou častá poučení před rizikovou prací, výlety, prázdninami, ale také žákům zprostředkováváme různé besedy se zdravotně postiženými lidmi (např. s nevidomými nebo vozíčkáři).

V hodinách věnovaných **dopravní výchově** se děti seznamují s pravidly bezpečnosti silničního provozu a s povinným vybavením cyklisty. Snažíme se tak předcházet úrazům dětí na silnicích.

Primární prevence ve spolupráci s externími subjekty

Na 1. stupni jsme začali hodně spolupracovat s **Centrem pro rodinu**. Třídní učitelé si vybírají z aktuální nabídky vhodné téma z oblasti prevence pro svůj třídní kolektiv. Témata se týkají mezilidských vztahů – kamarádství, emocí, empatie, vzájemné komunikace.

Obdobně na 2. stupni již řadu let spolupracujeme s **Centrem primární prevence Vrakbar**.

Cílem je zajistit kontinuální, intenzivní a efektivní působení ve spolupráci se školou.

S konkrétní třídou se tedy pracuje během školní docházky pravidelně. Jeden blok Programu primární prevence trvá zhruba 2 h a je zařazen 2x do roka. Žáci se v rámci kolektivu věnují různým tématům z oblasti rizikového chování formou prožitkových aktivit, her, diskuzí apod. Témata se většinou týkají mezilidských vztahů (otázka šikany, tolerance menšin apod.), virtuálního světa (otázka kyberšikany, závislosti na hrách apod.), prevence závislosti na návykových látkách, životních hodnot, partnerských a sexuálních vztahů. Pro daný třídní kolektiv si může zvolit třídní učitel téma dle aktuální potřeby.

Důležitá je spolupráce lektorů a třídních učitelů. Lektorů nabízejí třídním učitelům i informační servis a poradenství, v jehož rámci mohou odkazovat na návaznou péči apod.

Třídní učitelé mají možnost aktivně se účastnit preventivních programů své třídy a následně navázat na dané téma při další práci s kolektivem třídy. Po každém bloku obdrží škola vyhodnocení jednotlivých setkání na základě pozorování během programu i ze závěrečného hodnocení daného bloku žáky a učitelem. Jedná se tedy o zpětnou vazbu ze strany lektorů, žáků i třídních učitelů.

V případě podezření na výskyt rizikových jevů jsou lektoři povinni obratem informovat ředitele školy a doporučit postup dalšího řešení, případně poskytnout informace a kontakty na návazná odborná zařízení, která mají kompetenci s řešením situace pomoci.

Souběžně s Programem primární prevence Vrakbar a Centra pro rodinu probíhá na škole i **preventivní program Městské policie v Jihlavě** – v každém ročníku dvě hodinová (45 min) setkání dětí se zástupci policie.

Témata bloků:

1. r.: správná volání a základy prevence úrazů
cesta do školy, kontakt s cizím člověkem, doprava
2. r.: bezpečné chování doma
malý detektiv (jak si všimnout okolí)
3. r.: základy slušného chování (v MHD, dodržování zákonů, prevence úrazů)
výlet (záškoláctví, jízda na černo, krádež)
4. r.: mezilidské vztahy (šikana)
správné používání mobilního telefonu a internetu
5. r.: problematika závislosti (alkohol, cigarety, gamblerství) – z hlediska práva
totéž z hlediska dopadu na zdraví
6. r.: kyberšikana – prezentace v Powerpointu
2. blok v PC učebně, kde si žák sestaví svůj profil a poukáže se na případné chyby
7. r.: právní vědomí – trestní a přestupkové právo; v 1. bloku test a v 2. bloku hra
8. r.: multikulturita – xenofobie, rasová nesnášenlivost, jiná sexuální orientace, ...
9. r.: zvyšování právního vědomí mladých lidí při jednání s policií (práva a povinnosti)

Kromě těchto dlouhodobých ucelených programů primární prevence navštěvujeme v posledních letech obvykle s žáky 9. ročníku některé zajímavé besedy z oblasti prevence (např. s odsouzenými ženami z věznic ve Světlé nad Sázavou nebo s HIV pozitivním apod.).

Žáci 4. ročníku se účastní intenzivnější **dopravní výuky** pod vedením lektorů na Dětském dopravním hřišti. Na jaře u nás na škole probíhá školní kolo dopravní soutěže a nejlepší z mladších a starších žáků se pak účastní oblastního kola dopravní soutěže.

Pokračujeme také v projektu kraje „Bezpečná Vysočina“ a seznamujeme žáky s pravidly bezpečného chování na železnici. Dále se připojujeme k některým preventivním aktivitám města či kraje ve spolupráci se záchranými složkami – např. v 8. ročníku k projektu „Prevence na školách“, kde odborníci ze zdravotnictví učí žáky **poskytovat první pomoc**.

Volnočasové aktivity v rámci školy

Naše škola propaguje zdravý životní styl. K tomu patří i hodnotné využívání volného času.

Školní parlament

K dobrému klimatu na škole přispívají i aktivity dětí v rámci školního parlamentu. Zástupci jednotlivých tříd od 5. ročníku výše se pravidelně scházejí se zástupci učitelů a s ředitelem školy, tlumočí zde nové nápady, ale i kritické připomínky žáků jednotlivých tříd. Učí se zde formulovat svoje myšlenky, názory, ale i naslouchat druhým, respektovat jejich mínění a diskutovat o problémech. Konzultují mezi sebou náměty spolužáků, vyjadřují se k některým aktivitám a plánům školy, podílí se na případné úpravě školního řádu apod. Během roku sami žáci organizují řadu zajímavých soutěží pro ostatní spolužáky ze školy. Žáci 9. ročníku již tradičně ve spolupráci s učiteli nebo sami organizují:

- Stuzkování prvňáčků první školní den
- Mikuláše na škole
- Den učitelů – učení na 1. stupni a pohoštění pro učitele
- Dopravní nebo sportovní soutěž pro žáky z 1. stupně
- Rozloučení na závěr školního roku

Velmi úspěšnou každoroční akcí je také Vánoční besídka v Divadle Na Kopečku, kde vystupují se svým programem nejen třídy, ale také šikovní jednotlivci, kteří se nezdrahají předvést své umění.

Další tradiční akcí, na které vypomáhají i žáci školy, je zápis do 1. tříd. Děti se převlékají do kostýmů pohádkových postavíček a provází budoucí prvňáčky a jejich rodiče.

K posílení celkového pozitivního sociálního klimatu na škole a vzájemnému poznávání se přispívají i společné akce, výcvikové kurzy nebo projektové dny, ve kterých komunikují a spolupracují žáci ve smíšených skupinách z celého 2. stupně nebo celého 1. stupně. Rozvíjíme i vzájemnou spolupráci tříd v rámci obou stupňů. Žáci navazují přátelské vztahy v rámci kroužků na škole a při aktivitách ve školní družině.

Třídní kolektivy

Vztahy ve třídě posilují společné prožitky během školních výletů, vycházek nebo výletů do okolí v rámci projektových dnů, návštěvy některých zajímavých domácností spolužáků nebo pracovišť jejich rodičů. To vše jistě přispívá k prohloubení vzájemného poznávání se a k lepší komunikaci ve třídě.

Řada třídních učitelů se setkává se svými žáky i mimo vyučování. V poslední době jsou oblíbené společné vyjížďky na kole nebo spaní ve škole. Na tyto akce bývají obvykle přizváni i rodiče žáků.

Aktivity pro rodiče a veřejnost

- účast na vybraných akcích školy
- seznámení rodičů s Minimálním preventivním programem školy v rámci třídních schůzek (jsou zde uvedeny i rady přímo pro rodiče – jak poznat, že dítě užívá návykové látky, že je šikanováno apod.)
- seznámení rodičů s postupem školy v případě řešení problémů
- beseda s odborníkem z oblasti prevence
- nabídka pomoci, spolupráce při hledání nápravy, odkazy na odborníky
- konzultační hodiny – kdykoliv po tel. domluvě
- nabídka materiálů – např. protidrogová prevence

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Základní podmínkou dobrého klimatu naší školy je pocit bezpečí jedince (žáka i učitele). Největší důraz je proto kladen na vytváření dobrých vztahů mezi žáky v jednotlivých třídách i mezi třídami a na ochranu před šikanou.

Důležité je proto i zajišťovat vzdělávání pracovníků naší školy v akreditovaných kurzech k problematice šikanování.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu (§ 367 zákona č. 40/2009 Sb.).

Co je to šikana?

Úmyslné a opakované ubližování fyzické nebo psychické. Jeho záměrem je ublížit, ohrožit, zastrašit jiného. Šikanování je tedy druhem týrání, které posiluje pocit moci nad obětí (oběťmi). Oběť bývá silnějším jedincem nebo skupinou donucena pod hrozbou násilí k jednání, které ji ponižuje nebo jinak traumatizuje. Podle způsobu provedení projevy šikany mnohdy naplňují i podstaty rozličných trestných činů.

Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepřijemnost útoku, samoučelnost agrese.

Podstatnou vlastností šikany je **skrytost**. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování **včetně oběti**. Z tohoto důvodů je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Projevy šikanování:

1. Šikanování mívá různou podobu, k základním formám šikany patří:

- **Přímá šikana**, která může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení, schovávání, či kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- **Nepřímá šikana**, která má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepřijemné sexuální provokace.
- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem

(ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak.

2. Šikanování může za určitých okolností přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit. Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítáním učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Varovné signály šikany pro rodiče:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo); dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Postupy řešení šikanování:

Škola má **ohlašovací povinnost** při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit **zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí**;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí (zkratka **OSPOD**) takové skutečnosti, které jsou svou povahou velmi závažné a nepříznivě ovlivňují vývoj dítěte (tj. případy, kdy jsme informovali Policii ČR nebo situace, kdy sociální prostředí dítěte mu nezajišťuje příznivý vývoj či přiměřenou ochranu)
- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na **Policii ČR**; trestní oznámení je možné podat také na **státní zastupitelství**;

Učitel a vychovatel, který zná případ šikanování a nepřijme žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu. Učitelé nebudou podceňovat počáteční projevy šikany (verbální ani fyzické). Je nutný systém vzájemné komunikace mezi pedagogy na škole, aby byl třídní učitel včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Učitelé zajistí kvalitní dohled v prostorách WC, šaten, před jídelnou a před školou (potenciální prostory k šikanování). Třídní učitelé vymezí v kolektivech možnosti oznamovat i zárodky šikanování při zachování důvěrnosti. **Počáteční fáze šikany řeší ve své třídě třídní učitel, popř. ve spolupráci**

s metodikem prevence. Ten také rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. Po celou dobu řešení **škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí** a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

Šikanování je komplikovaný a paradoxní fenomén a běžné pedagogické postupy naprosto selhávají. Při řešení šikany je třeba vyvarovat se těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočnicka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany
- pokud přijdou rodiče žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě, nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost, nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd.; je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat; je potřeba se umět doptat na důležité informace; podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit

Dále je třeba **nezvat zákonné zástupce protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena** (vyhnout se tak situaci, kdy by se při vyšetřování sešli rodiče obětí a agresorů, nebo opakovanému řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí) a **být připraveni informovat i ostatní rodiče** na třídní schůzce, **jak byla šikana ve třídě řešena.**

Krizový plán vyšetřování nižšího stadia šikany:

1. **ochrana oběti;** během vyšetřování (mimo třídu) zajistit nad třídou dozor, který **zamezí případné domluvě mezi agresory či svědky**
2. **odhad závažnosti** onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
šikanu by neměl vyšetřovat pouze třídní učitel, který je pod vlivem znalosti třídy; **nejlépe 3 vyšetřující s jasným vymezením rolí a kompetencí** (ovzduší intimity; vždy **minimálně jeden svědek** všech rozhovorů) – metodik prevence, výchovný poradce
informovat ředitele školy

3. **rozhovor s informátory** – měli by to být průměrní žáci (ne nejoblíbenější, nejlepší nebo nejhorší), zajistit bezpečí
4. **nalezení vhodných svědků** – pozor, aby se svědkem nestal sám agresor (často se jako svědek hlásí sám agresor – hrozí manipulace, dokáže velmi přesvědčovat)
5. **individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory)**
rozhovory **zapisovat a porovnávat**
6. **rozhovor s obětí** (oběťmi) – oběť se při rozhovoru musí cítit dobře (doporučuje se neseďte proti sobě, ale vedle sebe, nedotýkat se jí), potřebuje získat jistotu, že se případ řeší k jejímu prospěchu;
  - nechat dostatek času, trpělivost, otevřené otázky („Víš, že řešíme problém, který se týká tebe. Řekni, jestli můžeš, co se ti stalo...“ Pokud o tom ale nechce mluvit, nemusí (třeba později). „Teď je třeba, abys mi řekl, co by ti nejvíc pomohlo...“);
  - v prvních fázích šikany navrhnout smíření s agresorem – oběť většinou souhlasí; při řešení by měl být kladen akcent na to, že **žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn**
  - nabídka pomoci, zajistit bezpečí – určit **ochránitele oběti**; je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně
7. **rozhovor s agresorem** (u více agresorů **individuální** rozhovory) - je nejobtížnější; vybrat vhodnou metodu rozhovoru s agresorem:
  - a. metoda usmíření;
  - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho zákonnými zástupci);fáze rozhovoru s agresorem:
  - a) zahřívací předkolo – při výslechu agresora žádné projevy sympatií!
„**znepříjemnit**“ agresorovi pobyt při rozhovoru
dobré je narušit agresorovi jeho prostor, opřít se proti němu, upřeně se na něj dívat
  - b) monolog – nechat **ho mluvit jako prvního** (abychom znali jeho verzi a on z našich otázek nepoznal, co už víme), opět **se svědky vše zapisovat**
  - c) využít „**momentu překvapení**“ - zjistit si předem podrobnosti o případu, zmást agresora
  - d) pokud je agresorů více, musíme zabránit po pohovoru každého z nich kontaktu s ostatními a jejich případné domluvě
porovnávání jednotlivých výpovědí
8. při obtížném a nepřehledném vyšetřování je možná **konfrontace** mezi svědky navzájem nebo mezi agresory navzájem; **nikdy mezi svědkem a agresorem nebo obětí a agresorem**, případně jeho rodiči (může se to zvrhnout až k tomu, že si za to oběť může vlastně sama)
9. **třídnická hodina:**
  - a. efekt metody usmíření
  - b. oznámení potrestání agresorů
10. **rozhovor se zákonnými zástupci oběti** (informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních; někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany; v případě potřeby doporučit pomoc odborníků)
práce s obětí – dlouhodobější ochrana, náprava škod, nabídka odborné pomoci
11. **rozhovor se zákonnými zástupci agresora** (v případě potřeby doporučit pomoc odborníků)
práce s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod., často to jsou sami dříve šikanovaní nebo doma týraní)
12. **třídní schůzka se všemi rodiči** (je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila, požádat o spolupráci; u počáteční šikany zpravidla stačí podat

informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou; vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany, případně i externí odborník)

13. **další práce s celou třídou** – součástí řešení musí být **nastavení ozdravných mechanismů** pro všechny, kteří se šikany účastnili, ale také pro celou skupinu (třidu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) – např. formou komunitních kruhů; sledování třídního kolektivu.

Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP, OSPOD. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany, např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování. Dále sem patří šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti nebo šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť – například známky úzkostné poruchy.

Krizový plán pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace

Výchovná opatření a potrestání se provádí v souladu s klasifikačním řádem školy.

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek)

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte (OSPOD) k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- škola umožní agresorovi individuální výchovný plán

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SPC nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod. V průběhu asi 2 měsíců ve třídě **komunitní kruh**, mapovat situaci (vždy po 14 dnech). Ve třídě zajistit alespoň **2 ochránitele**, kteří hlídají bezpečí oběti. Po uplynutí této lhůty (pokud je vše v pořádku), se k případu již nevracet!! V případě negativních dopadů šikánování na oběť je nutno zprostředkovat jí péči PPP, SPC nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) je **nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby**. Využívá se tzv. informovaný souhlas. Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi. Aby byly pro školu informace relevantní, doporučuje se před započítím poradenských služeb dohodnout obsah a rozsah práce.

V případech podezření nebo již prokazatelných projevů šikany, které nejsou bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně školního metodika prevence či výchovného poradce, může se zákonný zástupce obrátit na ředitele školy.

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků:

- Neměla by být v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Jedná se o celostní problém, který **se týká všech členů školy**. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- **Šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog**, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.
- Nejčastěji se tato šikana odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu. Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost. Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Je tedy zapotřebí, aby škola podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy. Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky si pedagog pro sebe zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby šikanovaný pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.

Krizový plán v případě agresivního chování žáka:

Případy neovladatelných afektů agresivního chování mohou nastat např. u žáků s poruchami autistického spektra (dále jen PAS), u žáků s psychiatrickým onemocněním atd. Každá taková situace by měla být následně **zaznamenána**, měly by být zachyceny její příčiny, průběh a postupy při řešení, zároveň by se mělo zaznamenat, zda a případně co napomohlo k řešení situace. Po proběhlé krizové situaci u žáka s PAS **je vhodné vysvětlit spolužákům**, co bylo příčinou reakce, jak můžeme těmto reakcím předcházet a dále jak se můžeme v podobných situacích zachovat. Vždy je potřeba vycházet z aktuální situace a nejlépe ke spolupráci přizvat pracovníky školního poradenského pracoviště, případně vyhodnotit závažnost celé situace a následně postupovat v zájmu ochrany zdraví žáka.

1) V případě agresivního chování žáka (např. kousání; kopání; házení předmětů, hraček či ničení vybavení třídy):

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod agresivního žáka – viz. plán A níže × ostatních žáků ze třídy – viz. plán B), na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem (v případě, že žák reaguje negativně, nekomunikujeme s ním), popisujeme situaci, snažíme se ho uklidnit, odstraníme z žákova dosahu nebezpečné předměty (např. židle, nůžky);
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého, prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;

- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se k němu přibližujeme, ale pouze do bezpečné vzdálenosti. Je také vhodné udržet mezi žákem a námi ochrannou bariéru (např. školní lavice);
- pokud žák na uklidňování reaguje, můžeme se k němu dále přibližovat, přičemž stále hovoříme klidným hlasem a uklidňujeme ho (vždy je třeba vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí);
- snažíme se, aby se žák posadil např. na zem, na židli, na koberec a pokračujeme v jeho zklidňování;
- pokud afekt stále trvá, udržujeme bezpečný odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, zajišťujeme prostor (např. u oken), verbálně ho uklidňujeme a čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

Plán A – odvedení žáka:

- vyučující zajistí bezpečnost žáků ve třídě a podle předem nastavených pravidel v Krizovém plánu požádá o spolupráci další pedagogické pracovníky tak, aby bylo možné převést žáka v akutní krizi do klidného a bezpečného prostředí,
- vyučující vyčkává momentu uklidnění žáka. Následně uplatňuje prvky motivace ke znovunavrácení žáka do učebního procesu, případně při přetrvávajícím afektu je informován zákonný zástupce žáka nebo je zavolána Zdravotnická záchranná služba.

Plán B – odvedení třídy:

- v případě, že chování žáka je natolik ohrožující, že není možné jeho převedení do jiného prostoru školy, vyučující opět zajistí spolupráci s určenými pedagogickými pracovníky školy a zajistí bezpečné přesunutí žáků třídy do náhradních prostor,
- pokračuje snaha o zklidnění žáka, pokud se zklidnění žáka nedaří, je třeba upozornit zákonného zástupce, případně požádat o odbornou pomoc (Zdravotnická záchranná služba).

2) V případě autoagresivního chování žáka (např. kousání se; bouchání se do hlavy; bití hlavou o stěnu/o zem; vytrhávání si vlasů):

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáků ze třídy); na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem, snažíme se ho uklidnit;
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se přibližujeme k žákovi (do bezpečné vzdálenosti), snažíme se autoagresivní chování zastavit (vždy je třeba nutné vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí), např. vzít žáka za ruce, navázat oční kontakt, nabídnout alternativu (změnu situace);
- v případě velké fyzické síly čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

3) V případě vzniku rizikové situace mimo budovu školy (např. vycházka, školní akce):

- pedagogický pracovník by měl při mimoškolních akcích zohlednit specifika projevů žáka (např. pro některé žáky s PAS může být cestování v MHD v dopravní špičce spouštěčem problémového chování);
- jestliže přeci jen dojde ke krizové situaci, snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům, žáka v afektu se snažíme verbálně uklidňovat, zastavit ho, přimět ho, aby se posadil, fyzicky blokujeme cestu k silnici a dalším nebezpečným místům (např. vodní plocha, koleje);
- je také vhodné zajistit, aby se do řešení situace nezapojovali kolemjdoucí a ostatní neznámé/nepoučené osoby;
- čekáme, až afekt u žáka zeslábně, informujeme o situaci školu a zákonné zástupce žáka, dohodneme se na dalších krocích;
- v případě, že je situace i nadále vážná, kontaktujeme Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

Plán C – scénář mimoškolních akcí:

- pokud se žák s poruchami chování účastní mimoškolní akce (např. divadelní představení; výstavy; besedy; návštěva knihovny; školní výlety; exkurze), musí být o času konání, průběhu a náplni včas informován samotný žák i jeho zákonný zástupce; mimoškolní akce se žák účastní po vzájemné domluvě třídního učitele a zákonného zástupce, s přihlédnutím ke specifickým projevům žáka v chování, k aktuálnímu stavu žáka a charakteru akce;
- po dobu mimoškolní akce se pedagogický pracovník věnuje zejména zajištění bezpečí žáků, snaží se předcházet krizovým situacím;
- v případě problémového chování realizuje pedagogický pracovník krizový scénář dle pravidel popsaných v Krizovém plánu, případně postupuje obdobně jako v plánu A.

Postup při řešení kyberšikany:

A) Pokud se kyberšikana neděje během vyučování, ale týká se žáka školy:

Škola nemůže udělovat kázeňské tresty za činnost, která se nestala během vyučování.

Přesto by škola měla kyberšikany řešit alespoň v následujících základních bodech:

1. **Zjistit informace** o tom, jakých všech tříd se případ kyberšikany týká. Ve všech zasažených třídách pak provést ve spolupráci s metodikem prevence sociometrii – z 80% je kyberšikana pouze doplňkem šikany tváří v tvář. Oběť klasické šikany se může stát agresorem v kyberšikaně. Pokud se potvrdí podezření, že šikana na škole probíhá, postupovat podle zpracovaného **krizového plánu na šikanu**.
2. **Doporučit rodičům oběti**, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na **Policii ČR**, popř. podali žalobu k soudu.
3. **Informovat** (se souhlasem zákonného zástupce) **zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany**. Sdílet jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

B) Pokud se kyberšikana děje během vyučování, v prostorách školy

Postupovat podle krizového plánu na šikanu.

1. Zajistit ochranu oběti

Zklidnění oběti a nabídnutí podpory. Odstranit závadný obsah z internetu – např. smazat videa, která oběť ponižují, odstranit závadné fotografie, zablokovat profil pachatele atd. Toto lze provádět v součinnosti s IT odborníkem, kontaktovat operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.

2. Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy

Před samotným smazáním materiálů je nutné zajistit dostatek důkazů – pořídit si snapshoty s důkazním materiálem, stáhnout dané internetové stránky do lokálního počítače, zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem kyberšikany (např. v rámci diskusní skupiny na sociální síti) – ideálně s odkazy na jejich profily, pokusit se identifikovat agresora (např. prostřednictvím jeho přátel).

U veřejných diskusních skupin je získání důkazních materiálů poměrně snadné, protože má do skupiny přístup každý, nicméně objevuje se velké množství případů, v kterých útočníci založili uzavřenou diskusní skupinu, do níž pozvali předem vybrané spolužáky. V rámci tohoto uzavřeného prostředí pak realizovali kyberšikanu a postupně do skupiny připojovali další uživatele. V těchto situacích je dobré kontaktovat odbornou instituci (např. pracovníky projektu E-Bezpečí, projektu Seznam se bezpečně!, případně kriminalisty oddělení informační kriminality Policie ČR), která může pomoci důkazní materiály zajistit jinými cestami.

Důkazní materiály dále využijeme v rámci vyšetřování, při komunikaci s rodiči agresorů a rodičů oběti, v rámci rozhovorů s agresory apod. Vždy je však nutné zajistit bezpečí svědků – tj. z důkazního materiálu by nemělo být zřejmé, jak byl získán (např. v záhlaví jméno žáka, z jehož profilu byl záznam získán).

3. Informovat ředitele školy

4. Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc

Vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Kyberšikana může být provázána s klasickou šikanou – např. oběť klasické šikany se může stát agresorem v kyberšikaně. Vyšetřování zahrnuje zjištění, kde incident probíhal, jak dlouho trval, kdo se do něj zapojil, jaký dopad měl na oběť, jakými technickými prostředky lze útok zastavit apod.

Zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, Policie ČR, ...). Kontaktovat a spolupracovat s MySpace, Facebookem, mobilními operátory nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.

V závažnějších případech kyberšikany (kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) kontaktovat Policii ČR a Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

5. Opatření

Zvolit takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

6. Informovat a poučit zákonné zástupce oběti i kyberagresora

Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). **Poučit rodiče** o tom, jaký bude postup řešení na úrovni školy. Pokud případ kyberšikany nespadá do kompetencí školy (např. útok proběhl mimo vyučování a nemá návaznost na šikanu, která probíhá ve škole), mohou rodiče např. kontaktovat Policii ČR, OSPOD, PPP, právního zástupce, zažalovat agresora

u občanského soudu za obtěžování, úmyslné vystavování nepříjemným zážitkům, stresu apod. Lze akcentovat také nové legislativní normy – zejména nový občanský zákoník.

7. Žádat konečný verdikt a informace

Při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR, OSPOD...) a dalších subjektů (rodičů).

8. Postihy

Při postizích agresorů postupovat v souladu se školním řádem.

9. Informovat zasažené žáky (obvykle celý třídní kolektiv) a zákonné zástupce
o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.

Rady pro oběť kyberšikany:

1. Ukončit komunikaci

Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Cílem útočnicka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

2. Uchovat důkazy

Uchovejte a vystupujte veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočnickovi či útočnickům zahájeno vyšetřování.

3. Blokovat útočnicka a obsah, který rozšiřuje.

Zamezte útočnickovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).

4. Oznamit útok dospělé osobě, poradit se s někým blízkým, vyhledat pomoc u specialistů

Svěřte se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovte někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktujte školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).

5. Žádat konečný verdikt

Po prošetření celého případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

Rady pro rodiče:

- **Učte své děti vhodnému chování** na internetu. Seznamte je s pravidly používání internetu či mobilního telefonu.
- **Bud'te vzorem** vhodného užívání moderních technologií.
- **Sledujte aktivity** svých dětí, když jsou on-line. Zajímejte se o to, k čemu vaše dítě mobilní telefon či internet používá.
- **Používejte filtrační a blokační software.**
- **Všímejte si varovných znaků** toho, že se děje něco neobvyklého. Všímejte si, jak se vaše dítě při elektronické komunikaci chová, včetně jeho reakcí na vaši přítomnost.
- **Použijte „Smlouvu o používání internetu“** viz www.kapezet.cz – Kyberšikana.
- Kultivujte a udržujte se svými dětmi otevřenou a upřímnou linii komunikace. **Dejte dítěti najevo, že za vámi může přijít s problémem.**
- Pokud ke kyberšikaně došlo, snažte se **porozumět, co přesně se stalo**, kdo byl do kyberšikany zapojen, jaká byla prvotní příčina apod. Nalezení příčiny pomůže zvolit adekvátní postup a řešení – ať již bylo vaše dítě obětí či agresorem.

- Vyhněte se bezprostřednímu zákazu přístupu dítěte k IT – samotnou kyberšikanu to neřeší.
- **Kontaktujte školu, poskytovatele služby, v rámci, které kyberšikana probíhá, specializované instituce či přímo rodiče agresora.** Společně s nimi pak můžete zajistit odstranění závadných materiálů, provést blokaci, promyslet postup řešení apod. V některých případech je rovněž vhodné kontaktovat Policii ČR – a to zejména tehdy, pokud je oběti vyhrožováno fyzickým napadením nebo pokud existuje podezření, že byl spáchán trestný čin.
- V případě, že se dítě stalo pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat, v případě opakovaného páchaní kyberšikany pak trest úměrně zvyšovat, aby si uvědomilo, že je jeho chování neakceptovatelné a opravdu závažné. Vždy je třeba být důsledný.

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Varovné signály pro rodiče i pedagogy, že dítě užívá alkohol nebo drogy:

- časté změny nálad, zdánlivě bez důvodu
- vznětlivé a agresivní chování; výbuchy vyvolané zdánlivě nepodstatnými událostmi
- únava, deprese
- straní se rodičů; zhoršující se vztahy s rodinnými příslušníky a přáteli
- tráví hodně času samo ve svém pokoji
- úpadek vzhledu a zanedbávání zevnějšku, špinavé oblečení
- změna stylu oblékání
- zvýšený zájem o drogové symboly (na tričkách, hudba subkultury apod.)
- ztrácí zájem o školu, vyučování – záškoláctví, výrazné zhoršení školního prospěchu
- ztrácí motivaci a zájem o koníčky, sport
- změna kamarádů, ztráta původních kamarádů
- samotářství, přestává trávit čas se svými kamarády
- zvýšená utajená komunikace s ostatními – často se to projevuje jako tajné telefonní hovory; některé z nich mohou být ovšem pouze typickým chováním dospívajících!
- nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá
- časté pozdní příchody domů, časté přespávání u neznámých kamarádů
- utrácí hodně peněz
- doma se ztrácí peníze nebo věci (potřebuje na drogy nebo alkohol)
- má víc peněz (peníze získané prodejem drog)
- krádeže
- reaguje nepřiměřeně, pokud mluvíme o alkoholu nebo drogách
- lže, podvádí, má tajnosti
- ztráta chuti, hubnutí, nevolnost a zvracení, změny ve stravovacích návycích nebo spánku
- rozšířené nebo zúžené zornice, nejasné vyjadřování (fyzické příznaky užívání drog)
- začervenání kolem nosu
- nález důkazů užívání drog

Co dělat?

Pokud je dítě pod vlivem drog, volejte lékaře. Nepodporujte a neusnadňujte další experimentování s drogami. Mluvte s dítětem o alkoholu a drogách i v případě, že je obhajuje!!! Opatřete si protiargumenty! Stanovte pravidla. Dítě by mělo vědět, jaké důsledky bude mít jeho jednání. Snažte se trávit s dítětem více času. Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti. Posilujte sebevědomí dítěte. Snažte se působit v rámci širší rodiny (prarodiče). Vyhledejte profesionální pomoc, pokud dítě odmítá spolupracovat.

Čemu se vyhnout?

Nepopírejte problém, mluvte o něm.

Neobviňujte okolí (partnera).

Nezanedbávejte sourozence problémového dítěte. Jeho sourozenci problémem v rodině trpí, jsou více ohroženi a potřebují Váš zájem.

Nezanedbávejte bezpečnost dalších členů rodiny. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog může být velmi nebezpečný.

Neusnadňujte užívání drog. Nedávejte mu peníze na drogy. Zabezpečte peníze a cenné předměty proti krádeži.

Nenechte se vydírat, dítě může vyhrožovat útekem z domova, prostitucí i sebevraždou.

Rizika samozřejmě existují, ale tím, že ustupujete, zvyšujete riziko.

Nevyhrožujte něčím, co nechcete nebo nemůžete splnit.

Vyhněte se fyzickému násilí – nevede k cíli, živí v dítěti pocit ukřivdnosti.

Nevěřte tvrzení, že dítě má drogu pod kontrolou, popř. snižuje dávky a postupně přestane.

Trvejte na léčbě, pokud dítě není schopno problém s Vaší pomocí zvládnout.

Neustupujte do nekonečna. Zbytečně se s dítětem nehádejte, parta by pro něj byla ještě přitažlivější.

Požadavek, aby do bytu nechodili lidé, kteří berou drogy, je rozumný. I když dítě později odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.

Neztrácejte naději. I tento obrovský problém se daří úspěšně zvládnout.

Postup při řešení výskytu návykových látek a jejich užívání ve škole:

A) U žáka byla nalezena povolená návyková látka NL (alkohol, tabákové výrobky) nebo byl dokonce přistižen při její konzumaci v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných (stejný postup i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL nebo kdy trpí abstinenčními příznaky, resp. kdy nelze prokázat, že se intoxikoval ve škole)

- 1. Zabránit další konzumaci NL, se svědkem zajistit NL.** Pokud pedagogický pracovník zjistí, že žák má u sebe alkohol či tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety a jejích komponent), může jej **vyzvat, aby je vydal. Nelze** žáka ani jeho osobní věci **prohledávat** a bez souhlasu zabavit. **Při zajištění NL** (vhodné nějakým prokazatelným způsobem zabezpečit proti zneužití – např. uzavřít do obálky, viz. postup popsany níže u nelegálních NL) **sepsat spolu se svědkem dokument** o jejím druhu a množství, připojit podpisy (nejlépe i žáka). Později **předat povolenou NL proti podpisu zákonnému zástupci** (nepovolená NL se musí předávat pouze policii nebo lékaři!!!). Dokument o navrácení NL zákonnému zástupci přiložit k zápisu o jeho zajištění, příp. vše mít v jednom dokumentu.

2. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě (otrava alkoholem), **zajistit první pomoc a přivolat Zdravotnickou záchrannou službu, Policii ČR a zákonné zástupce** (odvoz do nemocnice nejlépe s rodiči žáka).
3. Zjistit, od koho žák alkohol získal. Pokud žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je namístě vyrozumět Policii ČR o tom, že dochází k prodeji alkoholu dětem, aby bylo provedeno šetření. V případě, že žák uvede, že **alkohol vzal doma**, je rozhodně vhodné událost probrat se zákonnými zástupci dítěte a upozornit je na to, že musí zabránit tomu, aby se dítě k alkoholu dostalo, musí být přijata náležitá opatření, neboť oni jsou zodpovědní za výchovu dítěte. V případě, že se situace opakuje, je vhodné oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) k provedení šetření v rodině. Jestliže se jedná o opakovaně nespolupracující rodiče, je namístě řešit situaci, kdy dítě přineslo alkohol z domu, přímo s Policií ČR. Lze podat oznámení, aby policie posoudila, zda nedochází k páchání trestné činnosti v rodině žáka. Vhodné je informovat i dětského lékaře dítěte.
4. **Informovat zákonné zástupce žáka** a spolu s nimi následně řešit, kde dítě NL vzalo a proč ji užívá ve škole.
5. **Potrestat za porušení školního řádu**
6. **Další práce s žákem** – snaha o rozumné usměrnění. V případech, kdy je problém závažnější, nabídka pomoci při zajištění vhodné odborné péče (PPP apod.).

Jestliže žák **nabízí ve škole alkohol ostatním žákům**, dopouští se protiprávního jednání. Pokud by podal alkohol jinému žákovi ve větší míře, opakovaně nebo sice v malém množství, ale velkému počtu dětí najednou (ve větší míře), může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu podání alkoholu dítěti podle ustanovení § 204 trestního zákoníku (není zde ale povinnost takové jednání přerušit ani oznamovací povinnost podle trestního zákoníku). Při zjištění této skutečnosti je namístě přivolat Policii ČR k prošetření události a vyrozumět zákonné zástupce.

V prostorách školy a školského zařízení je **zakázáno kouřit nebo užívat elektronické cigarety**. Zjistí-li pracovník školy porušení tohoto zákazu, je povinen osobu, která nedodržuje tento zákaz, vyzvat, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout.

B) U žáka byla zadržena nelegální návyková látka (NL) nebo byl dokonce přistižen při její konzumaci v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných (stejný postup i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL nebo kdy trpí abstinčními příznaky, resp. kdy nelze prokázat, že se intoxikoval ve škole)

1. **Zabavit (v přítomnosti svědka)** s použitím ochranných pomůcek (nebrat do rukou). K danému účelu poslouží **obálka** – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu. Zabavenou látku nepodrobovat žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. Posoudit momentální stav žáka. V případě, že je ohrožen na zdraví a životě, **zajistit první pomoc a přivolat Zdravotnickou záchrannou službu, Policii ČR a zákonné zástupce** (odvoz do nemocnice nejlépe s rodiči žáka). Přivolanému lékaři předat látku zajištěnou výše uvedeným způsobem. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.
3. O všem **ihned uvědomit vedení školy**.

4. O nálezu **sepsat stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka.** Zápis **podepíše i žák**, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá nebo toho není schopen, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. **Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.**
5. O nálezů **vždy vyrozumět Policii ČR**, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky. **Vždy informovat zákonného zástupce žáka** (pokud tak neprovede PCR) a **OSPOD**.
Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na něž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.
6. **Potrestání za porušení školního řádu.**
7. Nabídka pomoci zákonným zástupcům při dalším řešení problému s užíváním NL, informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace (např. K – centrum).

C) Žák je přistížen při distribuci či přechovávání návykových látek (NL) nebo je k těmto skutečnostem důvodné podezření

Distribuce NL je v ČR považována za protiprávní jednání splňující znaky **trestného činu**. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem. Zda se jedná o přestupek či trestný čin kvalifikuje policie.

Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.

1. Jestliže má pracovník školy **důvodné podezření**, že ve škole došlo k distribuci nebo přechovávání NL, musí o této skutečnosti škola vždy **vyrozumět Policii ČR**, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání přerušit (patří sem i nabídka tabákových výrobků nebo alkoholu nezletilým).
2. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR **izolovaného od ostatních žáků a zásadně pod dohledem**. V žádném případě u něj **neprovádět osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí**.
3. Pokud v rámci tohoto podezření **zajistí** pracovníci školy nějakou **látku**, postupují způsobem popsaným výše (zalepít do obálky a předat policii).
4. **Vyrozumět zákonného zástupce a OSPOD.**
5. **Informovat vedení školy i pedagogický sbor.**
6. O zjištěné skutečnosti **zhotovit písemný záznam**.

D) V prostorách školy byla nalezena látka považovaná za omamnou nebo psychotropní, nebo bylo nalezeno **vybavení k jejich užívání** (např. injekční vybavení)

1. Látku nepodrobovat žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález **ihned uvědomit vedení školy a Policii ČR**. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky.
3. V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic **vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.**
4. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje **písemný záznam**.

E) Žák se svěří s tím, že užívá drogy

Informovat zákonné zástupce, nabídka pomoci (K-centrum, CPP Vrakbar , PPP).
Řeší učitel, metodik prevence.

F) Škola zjistí, že v místě, kde sídlí, lze sehnat drogy

Škola nenese právní zodpovědnost mimo své území, má však morální odpovědnost.
Informovat pedagogický sbor, zákonné zástupce.
Nahlásit Policii ČR.

G) Rodič (e) žáka vykazuje (í) problémy se zakázanými drogami nebo alkoholem.

Poskytnout přiměřené informace příslušným pracovníkům nebo organizacím v oblasti soc. péče (dle závažnosti a možného ohrožení dítěte).

1. Komunikace se žákem, rodiči. Nabídka pomoci.
2. Informovat sociálně právní ochranu dítěte (kurátoři).

H) Pracovník školy trpí problémy se zakázanou drogou nebo alkoholem

Řeší zaměstnavatel dle Zák. práce a pracovního řádu.

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI VANDALISMU A KRÁDEŽÍM

Vandalismus (řadíme sem i **sprejerství**) ve školním prostředí se projevuje svévolným ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků, případně dalších členů školní komunity.

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Škoda většího rozsahu (škoda větší dle trestního zákoníku je 50.000,- Kč, škoda velkého rozsahu dle trestního zákoníku je 5.000.000,- Kč , viz. § 138), škoda nikoli nepatrná 5000,- Kč je hranice pro trestný čin. V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání) jedná se o přestupek proti majetku dle § 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb. v platném znění.

Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 5.000,-Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci = **loupež, jedná se vždy o trestný čin.**

Prevence vandalismu na naší škole:

- fyzický dohled nad žáky
- organizované přestávkové aktivity (stolní tenis, za pěkného počasí možnost vyjít ven na hřiště a zahradu)
- během vyučovacích hodin uvolňovat ze třídy (na záchod apod.) minimálně, případně zaznamenávat odchody a příchody (včetně času)

Strategie vyšetřování vandalismu:

1. Vždy musí být **informován ředitel školy**.
2. **Pečlivě se zabývat příčinami** takového jednání (zda žák nebyl k činu donucen někým jiným). V případě, že se práce s příčinou vymyká našim možnostem nebo pro ni nemáme zákonné opodstatnění, dochází k opakovanému vandalismu, kontaktovat odborné instituce (PPP, SVP) – nutný souhlas zákonných zástupců.
3. O způsobené škodě **provést záznam**, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím...
4. **Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhat** po tom, kdo ji způsobil. (resp. po jeho zákonném zástupci).
U škod, které se dají nahradit tak, že je **opraví sám žák**, preferovat tento způsob náhrady škody.
5. Pokud došlo k poškození majetku další osoby, **vyrozumět zákonné zástupce poškozeného**.
6. V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá (do 5.000,- Kč), je třeba věc **oznámit zákonným zástupcům** tehdy, jestliže **dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu**. V případě **škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího** (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) **oznámit vždy. Dohodnout se s nimi na způsobu náhrady škody**.
7. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu **způsobenou úmyslně** a ten, kdo ji způsobil (resp. jeho zákonný zástupce), **není ochotný škodu nahradit, vyrozumět Policii ČR** a oznámit podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy. Policii vyrozumět i v případě, že **o to žádá poškozený** nebo jeho zákonní zástupci.
8. Při každém vandalském činu podávat vždy objektivní informace pedagogickému sboru, vychovatelům, žákům a rodičům, aby bylo zamezeno „informačnímu šumu“ a překrucování stavu věci.
9. **Potrestání viníka**. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost.
10. V případech, kdy zákonní zástupci odmítají spolupracovat nebo se jedná o opakovaný vandalismus a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ohlásit na OSPOD.

Strategie vyšetřování krádeže:

1. Vždy musí být **informován ředitel školy**.
2. **Pečlivě se zabývat příčinami**. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
3. **Každou nahlášenou krádeží je třeba se zabývat**. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Při prosloveh o krádežích **se snažit nezačínat tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a vy jste jim říkali, že si to či ono

nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jako by normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínat tímto způsobem.

4. O krádeži a jejím šetření **provést záznam**, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
5. S náhradou způsobené škody postupovat jako u vandalismu. **Preferovat nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem** – trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
6. Bezprostředně **informovat zákonné zástupce poškozeného**.
7. **Zákonné zástupce zloděje vyrozumět** vždy **až** poté, kdy **budou** přesně **známy příčiny**, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí.
8. **Jestliže se jedná o trestný čin** (krádež nad 5000,- Kč nebo bylo použito násilí), **vyrozumět Policii ČR. Důležité upozornění: Škola** a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže **nemůže nic vyšetřovat**. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR. Policii ČR vyrozumět i v případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy a také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo jeho zákonní zástupci.
9. **Potrestat zloděje** na základě porušení školního řádu.
10. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, **vyrozumět OSPOD** (oddělení sociálně právní ochrany dětí).

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka (absenci žáka omlouvá pedagog, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce, vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence) ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku a povinnost žáků do školy chodit řádně a včas. Nezřídká je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince.

Prevence záškoláctví:

- třídní učitel **důsledně eviduje školní docházku žáka a včasné omluvy** při jeho absenci (do 3 kalendářních dnů)
- čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě (náprava již rozvinutého záškoláctví bývá velmi obtížná)
- **dobrá spolupráce zákonných zástupců žáka, učitele** a poradenských pracovníků školy
- vytváření dobrých vztahů ve třídě a mezi žáky a učiteli
- ve výjimečných případech (časté neomluvené hodiny; více jak 100 omluvených hodin; podezřelé časté jednodenní omluvy; žák nepřítomen ve škole, ale spatřen venku) požadovat **doložení nepřítomnosti žáka z důvodů nemoci lékařem**

Postup při řešení záškoláctví:

1. V případě podezření na záškoláctví se **třídní učitel obrací na zákonného zástupce žáka.**
2. **Informuje výchovného poradce a ředitele školy**
3. **Vyšetření příčin záškoláctví** (prvním krokem k nápravě je problém včas rozpoznat a porozumět individualitě dítěte; je rozdíl mezi záškolákem a dítětem odmítajícím školu - např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, či výskytu školní fobie nebo deprese). Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. V případě potřeby se obracet na odborníky. Bojí-li se žák učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.
4. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, **navodit změnu.**
Nabídka pomoci při řešení špatného prospěchu, apod.
Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
5. **Potrestání za záškoláctví.** Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci.
Zaznamenává se do dokumentace školy.
6. **Pomoci dítěti při návratu do třídy.** Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevoval nedůvěru.
Domluvit se se zákonnými zástupci na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.
7. **O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje** třídní učitel **výchovného poradce,** který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti **prověřuje její věrohodnost.** Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se **zákonným zástupcem** žáka třídní učitel formou **pohovoru,** na který je zákonný zástupce pozván. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede **zápis,** do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.
8. Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi.** Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede **zápis,** který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.
9. **Pokud je doklad potvrzující důvod nepřítomnosti žáka nevěrohodný,** může se ředitel školy obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán.
10. **Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém** a máme-li podezření na hrozbu závislosti, **spolupracovat s odborníky (PPP, SVP).**
11. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin** (doporučené počty neomluvených hodin lze přizpůsobit dané situaci), **zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací** (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) **orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)** nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní

ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež**. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci se zákonnými zástupci dítěte a se školou.

12. V případě **opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, následuje hlášení o zanedbání školní docházky **Policii ČR**. Problematika záškoláctví se nově uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem.

V odhalování záškoláctví pomáhají také městští strážníci.

Kontakty:

Okresní metodik prevence Mgr. Jana Kratochvílová: kratochvilova@pppaspcvysocina.cz, 567 572 412

Středisko výchovné péče (SVP), Mgr. Miroslava Florianová: pedagogspec@svp-ji.cz, 778 409 218

Bílý kruh bezpečí, Mgr. Antonín Křoustek: bkb.jihlava@bkb.cz, 606 631 551

Krizové centrum, Mgr. Tereza Vágnerová: kcji@pestalozzi.cz

Káčko – Centrum U Větrníku, PhDr. Daniela Haubertová 736 523 675

Centrum primární prevence Vrakbar 567 304 802, Mgr. Romana Kubů:

romana.kubu@jihlava.charita.cz, 736 523 660

Městská policie Jihlava – oddělení prevence, Mgr. Květa Klimešová:

kveta.klimesova@jihlava-city.cz, 565 594 018

Psychocentrum: poradna.ji@psychocentrum.cz, 567 308 855

PČR Jihlava – věci týkající se mládeže, Bc. Petra Karpsteinová: 725 292 474

Státní zastupitelství Jihlava, Mgr. Kamil Špelda: podatelna@osz.jia.justice.cz, 567 573 666

Linka bezpečí 116 111

Linka pro rodinu a školu 116 000 – pro rodiny, příbuzné, pedagogy, poradna o věcech týkajících se šikany: <http://linkaztracenedite.cz/>

Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí – nonstop telefonická pomoc **116 006**, www.116006.cz

Linka důvěry STŘED 775 22 33 11, 568 44 33 11, www.elinka.iporadna.cz, linkaduvery@stred.info – e-mail

Doporučené odkazy:

www.linkabezpeci.cz – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování apod.

www.ditekrize.cz – poradenství, pomoc v krizi

www.prevence-info.cz – přehled o všech oblastech rizikového chování, kontakty apod.

www.minimalizacesikany.cz – praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet

www.nntb.cz – internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR.

www.e-bezpeci.cz – projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu

www.napisnam.cz – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu

www.e-nebezpeci.cz – obsahuje řadu prezentací pro učitele

www.seznamsebezpecne.cz – projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu.
Na stránkách je zřízen formulář pro dotazy týkající se nejrůznějších problémů spojených s on-line prostředím.

www.bezpecne-online.cz – stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany

www.nebudobet.cz – projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií

www.internetembezpecne.cz – formou různorodých vzdělávacích aktivit klade za cíl zvýšit povědomí uživatelů o rizicích v internetovém prostředí

www.drogy-info.cz – informace o drogách a hazardním hraní v ČR

www.drogovaporadna.cz

www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpvc.aspx